

ਸੁਰਜੀਤ ਸੱਜਣ

ਮੈਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸੱਜਣ, ਪਿੰਡ ਮੇਰਾ ਪੱਤੜ ਕਲਾਂ, ਪਿੰਡ ਬੜਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪਿੰਡ ਐ ਪੱਤੜ ਕਲਾਂ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਪਰਦੇਸੀ ਵਲਡ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨੇ ਗਾਇਕ 'ਰਾਤ ਚਾਨਣੀ ਮੈਂ ਟੁਰਾਂ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਟੁਰੇ ਪਰਛਾਵਾਂ ਨੀ ਜਿੰਦੇ ਮੇਰੀਏ', 'ਟੁੱਟੇ ਦਿਲ ਨੀ ਜੁੜਦੇ' ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਈ ਗਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਈ ਤਾਇਆ ਜੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਜੀ ਉਹ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆ। ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਉਹ ਲੁਧਿਆਣੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਇਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਤਾਂ ਪਾਤਰ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਪੜਦਿਆਂ ਪੜਦਿਆਂ ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਲੱਗਿਆ ਬਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਛ ਨਾ ਕੁਛ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨੀ ਕਰ ਸਕਦਾ? ਏਦਾਂ ਦੀ ਗੱਲ, ਫਿਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਕੁਝ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਰਸਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਛਪਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਇਨਟਰਸਟ ਹੋਰ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ਏਧਰ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਮੈਂ, ਕਪੂਰਥਲੇ ਮੇਰੀ ਨੌਕਰੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਕੋਈ ਜੀਨਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਏਦਾਂ, ਪਿਛਲੀਆਂ ਪੀੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕਲਾਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਏਦਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਾਂ, ਜੀ ਉਹ ਨਾ ਪੜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਏਦਾਂ ਈ ਮੰਨ ਲਓ ਕਿਸੇ ਮਦਰੱਸੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਿੱਟੀ ਉਤੇ, ਮਿੱਟੀ ਹੇਠਾਂ ਵਿਛਾ ਕੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਉਂਗਲਾਂ ਨਾਲ ਏਦਾਂ ਅੱਖਰ ਪਾਉਣੇ ਸਿੱਖ ਕੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹ ਕਿੱਸੇ ਪੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਤੇ ਤੇ ਫਿਰ ਬਾਹਰ ਜਦੋਂ ਨਾ ਉਹ ਕੰਮ ਕਾਰ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ, ਨਹਿਰਾਂ ਪੱਟਣ ਲਈ ਉਹ ਖਤਾਨ ਜਿਹੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦੇਣੇ ਬਈ ਆਹ ਤੂੰ ਏਨਾ ਪੱਟਣਾ, ਆਹ ਤੂੰ ਏਨਾ। ਉਹ ਦੋ ਦੋ ਜਾਣੇ, ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਹੀਆਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਤੇ ਫਿਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੰਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਿਜਲੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਾਂ ਲਾਲਟੇਨ ਜਗਾ ਕੇ ਫਿਰ ਕਿੱਸੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿੱਸੇ ਪੜਨੇ। ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਬਈ ਕਿੱਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਏਦਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਲਗਾਤਾਰ ਕਿੱਸੇ ਪੜੇ। ਏਦਾਂ ਉਹ ਕਲਾਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸੀ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਬਾਤਾਂ ਸੁਣਾਉਣੀਆਂ ਬਈ ਜਿੱਦਾਂ ਜਾਨੀ ਚੋਰ ਆ, ਇੱਕ ਰਾਜਾ ਨਰਸੁਲਤਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਏਦਾਂ ਏਦਾਂ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਗਿਆ, ਜਾਨੀ ਚੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿੱਦਾਂ ਹੋਈ, ਸੱਤ ਹਿੱਸੇ ਉਹਦੇ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਬਾਤ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਲੱਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਸੁਣਾਈ ਜਾਣਾ ਘੰਟੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਅਸੀਂ ਸੁਣਨੇ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨੇ ਤੇ ਫਿਰ ਨੀਂਦ ਆਉਣ ਲੱਗਣੀ, ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣੀ। ਫਿਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹਨਾਂ ਕਹਿਣਾ ਕਿਥੋਂ ਛੱਡੀ ਸੀ, ਹੈਂ, ਉਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਗੱਲ ਗਾਂਹ ਤੋਰਨੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਚੀਜਾਂ ਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀਗਾ। ਅੰਦਰ ਉਹ ਗੱਲ ਸੀਗੀ ਤੇ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹੋ ਤੇ ਅੰਦਰ ਸੀਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਉਹਦਾ ਕਰਕੇ ਲਿਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਵਿੱਚ, ਲਿਖਣਾ ਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਅੱਠਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਤਾ, ਫਿਰ ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਭੇਜਣੀਆਂ, ਅਖਬਾਰ, ਰਸਾਲੇ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਾ ਆਉਣਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵਾਪਿਸ ਭੇਜ ਦੇਣੀਆਂ ਜਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਵੀ ਭੇਜਣੀਆਂ ਤੇ ਆਪਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਸਾਲੇ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿਣਾ ਵਿੱਚ ਛਪੀ ਨਾ ਹੋਣੀ।

ਉਥੋਂ ਫਿਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਬਣੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਥੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਬਣੀ ਕਮੀ ਕਿਥੇ ਰਹਿ ਗਈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਕਮੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਭੇਜੀਏ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਜਲੰਧਰ ਵੀ ਕੋਈ ਹੋਣੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਗੈਰਾ, ਜਿਥੇ ਵੀ ਕਿਤੇ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਓਦਾਂ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਜਿੱਦਾਂ ਦਾ ਵੀ, ਜੋ ਵੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਹੋਵੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇਖ ਬਣੀ ਮੈਂ ਕਿਦਾਂ ਦਾ ਲਿਖਦਾਂ ਇਥੇ ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤੇ ਇੱਦਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਸਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਛਪਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ, ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਧ ਗਿਆ ਤੇ 1978 ਦੇ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸੀ, ਉਹਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਪੱਕੇ ਜੁੜ ਗਏ, ਉਦੋਂ ਚੱਲ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸੌ ਰੁਪਈਆ ਈ ਹੁੰਦਾ ਸੀਗਾ 1978 ਦੀ ਗੱਲ, ਫਿਰ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ, ਪਹਿਲਾਂ ਏਦਾਂ ਸ਼ੌਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਪਦੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਬਣੀ ਇਹ ਇੱਕ ਕੰਮ ਐ, ਸਮਾਜ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਸਿਰਜਣਾ ਕੇਂਦਰ, ਕਪੂਰਥਲੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜੁੜ ਗਏ, ਤੇ ਓਦਾਂ ਇਹ ਐਫੀਲੀਏਟਡ ਹੈਰੀ ਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਦੇ ਨਾਲ ਤੇ ਓਹਦੇ ਵੀ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਮੈਂਬਰ ਈ ਆਂ, ਜੀਵਨ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਓਹਦੀਆਂ ਵੀ ਜਦੋਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਓਹਦੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਈਦਾ। ਹੋਰ ਵੀ ਏਥੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਸਭਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਸੱਦ ਲੈਂਦੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ, ਕਾਲਾ ਸੰਘੀਆ, ਜਲੰਧਰ ਜਾਂ ਬੁਲਾ ਲੈਂਦੇ। ਸਾਡੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਅਸੀਂ ਇਕ ਕੋਈ ਸਮਾਗਮ ਤੇ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਵੱਡਾ ਸਮਾਗਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜਨਰਲ ਮੀਟਿੰਗ। ਉਹਦੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ, ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇਣੇ ਬਣੀ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਆਹ ਕਮੀ ਰਹਿ ਗਈ ਆ, ਏਥੋਂ ਏਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਏਥੋਂ ਏਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਫਿਰ ਦੂਜੇ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਏਦਾਂ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਆਉਂਦਾ। ਫਿਰ ਦੇਖ ਦੇਖ ਕੇ ਦੂਜੇ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਸੁਣਨ ਆਲੇ ਆ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਬਣੀ ਅਹਿ ਰਚਨਾ ਦੇ ਵਿਚ ਏਥੇ ਆਹ ਨੁਕਸ ਹੁੰਦੇ ਆ ਤੇ ਏਸ ਤਰਾਂ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਏਥੇ ਨਿਖਾਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ। ਤੇ ਕਪੂਰਥਲੇ ਦੀਆਂ 1983 ਦੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸਿਧਵਾਂ ਦੋਨਾ ਇਕ ਸਭਾ ਬਣੀ ਸੀ ਕੰਵਰ ਇਮਤਿਆਜ ਜੀ ਨੇ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਸਿਰਜਣਾ ਕੇਂਦਰ ਸਿਧਵਾਂ ਦੋਨਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਉਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਬਣੀ ਸ਼ਹਿਰ ਚੱਲੀਏ। ਸ਼ਹਿਰ ਕਪੂਰਥਲਾ ਪੈਂਦਾ ਸਿਧਵਾਂ ਦੋਨਾ ਨੂੰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਇਥੇ ਲਿਆਂਦੀ। 1984 ਨੂੰ ਫਿਰ ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਚੋਣ ਹੋਈ, ਸਾਡੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਉਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਆ। ਉਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਜੀ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕੰਵਰ ਇਮਤਿਆਜ ਜੀ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਕੁਛ ਬੰਦੇ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਇਕ ਦੋ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਛਪੀਆਂ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਉਹ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪੜੀਆਂ। ਘੰਟਾ ਘਰ ਸਕੂਲ ਏਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਏਥੇ, ਘੰਟਾ ਘਰ ਸਕੂਲ ਈ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਆ, ਉਥੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪੜ ਕੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਭਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ 1984 ਤੋਂ ਮੈਂ ਸਿਰਜਣਾ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਨਾਲ

ਜੁੜਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਂ। ਇਹ ਸਿਰਜਣਾ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਦਫਤਰ ਆ, ਇਹ ਹੁਣ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ ਵਿਖੇ ਆ, ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਚ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਕੁਛ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਏਥੇ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਪਰਮਿਸ਼ਨ ਲਓ, ਡੀ ਈ ਓ ਕੋਲੋਂ ਪਰਮਿਸ਼ਨ ਲਓ, ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਦੇਣੀ ਆਂ। ਏਦਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਫਿਰ ਕਦੀ ਹੋਰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿੱਚ, ਕਦੇ ਹੋਰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿੱਚ, ਫਿਰ ਕਿਤੇ ਜਗਾ ਨਾ ਮਿਲੀ ਤਾ ਮਸੀਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਸਾਡੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕੰਵਰ ਇਮਿਤਿਆਜ ਜੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ, ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਏਧਰ ਰਹਿ ਗਏ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਚਿਤਰਕਾਰ, ਤੇ ਲੇਖਕ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਉਹ ਫਿਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਆਪਾਂ ਮਸੀਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਰਿਆ ਕਰਾਂਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਰੋਟੀਆਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਉਣੀਆਂ, 5-7 ਫੁਲਕੇ ਏਦਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ, ਦਾਲ ਸਬਜੀ ਲਿਆ ਕੇ ਉਥੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨੀ। ਏਦਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕੁਝ ਮੀਟਿੰਗਾਂ। ਏਦਾਂ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਸੀ ਬਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਬਈ ਤੂੰ ਬਈ 5-7 ਪਰਾਉਂਠੀਆਂ ਤੂੰ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਉਣੀਆਂ, 5-7 ਤੂੰ ਲਿਆਉਣੀਆਂ। ਬਈ ਏਥੇ ਓਦਾਂ ਕਿਥੋਂ ਖਵਾਂਗੇ? ਚਾਹ ਤਾਂ ਚਲੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਆ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਆ ਨੇੜੇ, ਰੋਟੀ ਦਾ ਲੰਬਾ ਚੱਕਰ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਫਿਰ ਆਪਣੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲੈ ਆਉਣੀਆਂ। ਤੇ ਲੋਕੀਂ ਚਾਅ ਨਾਲ ਵੀ ਫਿਰ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਏਦਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੌਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕੰਵਰ ਇਮਿਤਿਆਜ ਜੀ ਨੂੰ, ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਬਣਵਾ ਕੇ ਲਿਆਉਣੀਆਂ। ਫਿਰ ਹੋਰ ਪਕਵਾਨ ਜਿੱਦਾਂ ਰੋਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਖੀਰ ਵਗੈਰਾ ਬਣਵਾ ਕੇ ਲਿਆਉਣੀ ਬਈ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ। ਏਸ ਤਰਾਂ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੋ. ਔਝਲਾ ਜੀ ਪੜਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਆਪਾਂ ਕਾਲਜ ਬੈਠ ਲਿਆ ਕਰਾਂਗੇ। ਫਿਰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ, ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸਾਡਾ ਪੱਕਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਦਫਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ ਬਣਿਆ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਚ, ਇਥੋਂ ਅਸੀਂ ਜਿਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹਾਲ ਇਕ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਸਾਹਿਤਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਾਸਤੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਵਰਮਾ ਸੀ ਆਈ ਏ ਐਫੀਸਰ ਏਥੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਅਲਾਟ ਕਰਤਾ ਹਾਲ। ਹੁਣ ਸਾਡੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਏਥੇ ਈ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਚੱਲਦੀਆਂ, ਸਮਾਗਮ, ਸੈਮੀਨਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਅਸੀਂ ਕਰਾਉਂਦੇ ਆਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਕਰਾਉਂਦੇ ਆਂ ਤੇ ਕਿਤਾਬ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਛਪਦੀ ਆ, ਕਿਤਾਬ ਏਥੇ ਰਲੀਜ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਆ ਤੇ ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਏਦਾਂ ਵੀ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਚ, ਬਾਹਰ ਵੀ ਸਾਰੇ ਲੋਕੀ ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੇ ਦੇਖਦੇ ਆ ਬਈ ਸਿਰਜਣਾ ਕੇਂਦਰ ਕਪੂਰਥਲੇ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਇਹ ਨਿਰੰਤਰ ਚੱਲਦੀਆਂ। ਬਾਕੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ, ਕਪੂਰਥਲੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਵੀ ਸਭਾਵਾਂ ਹੈਗੀਆਂ। ਨੇੜੇ ਵੀ ਓਦਾਂ ਇੱਕ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਵੀ ਆ, ਹੋਰ ਕਾਲਾ ਸੰਘੀਆ, ਨਡਾਲਾ, ਸਾਹਿਤ ਪਿੰਡ ਨਡਾਲਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਣਾਈ ਆ। ਏਥੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਫੋਰਮ ਕਪੂਰਥਲਾ ਤੇ ਅਦਬੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਕਪੂਰਥਲਾ, ਅਦਬੀ ਸ਼ਾਮ ਕਪੂਰਥਲਾ। ਉਹੀ ਮੈਂਬਰ ਆ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਏਦਾਂ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿਰਜਣਾ ਕੇਂਦਰ ਸਿਰਮੌਰ ਏ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਤੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਤੇ ਸਾਰੇ ਜੁੜੇ ਈ ਆ ਨਾ ਮੈਂਬਰ।

ਇਹ ਸਾਡੇ ਕੰਵਰ ਇਮਤਿਆਜ ਜੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਉਹ ਸਿਰਜਣਾ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਰੱਖੀ ਏ ਤੇ ਇਹ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੀ, ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਫੀ ਸਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾਂ, ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਰਪੂਟਾਂ ਮੈਂ ਈ ਲਿਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬੈਠਣਾ। ਇਹ ਚਿਤਰਕਾਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਬੜੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਪੜਨ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ 26 ਜਨਵਰੀ ਤੇ ਜਾਂ 15 ਅਗਸਤ ਤੇ, ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਚ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਨਾ ਸੀ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸਟੇਜ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਏਨੀ ਵਧੀਆ ਸੀ ਨਾ, ਲੋਕ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਾਰ ਸੁੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਗੱਲਾਂ ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਪਤਾ ਨੀ ਕਿਥੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਉਹ ਅੰਦਾਜ਼ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਏਨਾ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਡੈਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਛਪੀ ਸੀ 'ਬੋਲ ਮਿਰਜਿਆ ਬੋਲ', ਤੇ ਉਹਦੇ ਉਦੋਂ ਵਿਚੋਂ ਈ ਇੱਕ ਇਹ ਸੀ (ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ), ਟੁਕੜੀ ਲਾਈ ਆ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ:

ਮੈਂ ਪੈਰਾਂ ਚ ਰੁਲਦੀ ਮਿਰਜੇ ਦੀ ਪੱਗ ਹਾਂ
 ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਸਿਵੇ ਦੀ ਅੱਗ ਹਾਂ
 ਮੈਂ ਸੁਰਖ ਹਾਂ, ਚੀਤੇ ਦੀ ਬਲਦੀ ਅੱਖ ਹਾਂ
 ਮੈਂ ਗੁਲਾਬ ਹਾਂ, ਪਰ ਟਹਿਣੀਓਂ ਵੱਖ ਹਾਂ
 ਮੈਂ ਅੱਖ ਪੁੱਟਦੀ ਸੋਗੀ ਫਜ਼ਰ ਹਾਂ
 ਮੈਂ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਡਿੱਗੀ ਦੁਆ ਦਾ ਸਬਰ ਹਾਂ
 ਮੈਂ ਬੂਟਾਂ ਹੇਠ ਡਿਗਿਆ ਹੋਇਆ ਗੁਲਾਬ ਹਾਂ
 ਮੈਂ ਸਿਉਨ ਚਿੜੀ ਨਹੀਂ, ਬੁਸਕਦਾ ਪੰਜਾਬ ਹਾਂ।

ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵੀ ਨਾ ਉਦੋਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਈ ਬੰਦੇ ਮਾਰਤੇ। ਤਾਇਆ ਸ਼ੰਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੇਰ ਵੇਚਣ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਤਾਇਆ ਸ਼ੰਕਰ ਨਾ ਦੀ ਇੱਕ ਕਵਿਤਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ, ਉਹ ਵੀ ਉਥੇ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ ਗੋਲੀ ਦੇ ਵਿੱਚ, ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਜੁਬਾਨੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਯਾਦ, ਪਰ ਓਦਾਂ ਏਨਾ ਕੁ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ

ਤਾਇਆ ਸ਼ੰਕਰ ਹੁਣ ਬੇਰ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੁਣ ਏਥੇ

ਮੇਰੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਪਹਿਲੀ 'ਪੰਜਾਬ ਪਰੋਬਲਿਮਜ਼' ਤੇ ਸੀਗੀ, 'ਤਿੜਕਿਆ ਹੋਇਆ ਅਕਸ', ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਅਕਸ ਸੀਗਾ ਉਹ ਕਿੱਦਾਂ ਤਿੜਕ ਚੁੱਕਿਆ, ਕਿੱਦਾਂ ਬੱਸਾਂ ਤੋਂ ਲਾਹ ਲਾਹ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਸੀ, ਉਹ ਪੋਇਟਰੀ ਸੀ, ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਸੀ 'ਫੁੱਲ ਸੰਧੂਰੀ ਮਹਿਕ ਕੁਸੈਲੀ' ਉਹਦਾ ਅਗਲਾ ਐਡੀਸ਼ਨ ਫਿਰ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਹੁਣ ਉਹ ਸਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਆ। ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਨੇ ਛਾਪਣੀ ਐ, ਉਹਦੇ ਜੀਜੇ ਦੀ ਐਮਰਿਕਾ ਚ ਸੀ, ਡੈਬ ਹੋ ਗਈ, ਹੁਣ ਮਹੀਨੇ ਕੁ ਦਾ ਵਿੱਚ ਵਕਫਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਇਹ ਤੀਜੀ

ਵਾਰੀ ਛਪਣ ਲੱਗੀ ਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਛਪੀ। 2009 ਦੇ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਗੁਲਾਬੀ ਰੰਗ ਦੇ ਸੁਪਨੇ, ਇਹ ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਸੀ।

ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾ ਅਸੀਂ ਏਥੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣਾ ਬਣੀ ਨਾ ਏਨੀ ਤਾਰੀਕ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪੰਜ ਪੰਜ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਿਓ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਚ ਇਕਠੀਆਂ ਕਰ ਲੈਣੀਆਂ ਜਾਂ ਉਹਤੋਂ ਅਗਲੀ ਚ। ਫਿਰ ਇਕ ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਬਣਾ ਲਈਦਾ ਬਣੀ ਆਹ ਆਹ ਬੰਦੇ ਇਹਨੂੰ ਦੇਖਣਗੇ, ਫਿਰ ਉਹ ਦੇਖਣਗੇ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਹਲਕੇ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ, ਉਹ ਕੁਝ ਕੱਢ ਵੀ ਦਈਦੀਆਂ। ਮੰਨ ਲਓ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਛਾਪਣੀਆਂ, 5-6 ਜਾਂ 10 ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲੈ ਲਈਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਛਾਂਟ ਕੇ, ਉਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਿਲੈਕਟ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਹ ਫਿਰ ਏਦਾਂ ਮੈਂਬਰ। ਉਹ ਕਈ ਹਲਕੇ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਪਰ ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਆ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ, ਉਹ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾ ਲਈਦੀਆਂ 2-3 ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਜਿਦਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਈ ਛਪੀਆਂ ‘ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਸਫਰ’ ਪਹਿਲੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦਾ ਟਾਈਟਲ ਕੰਵਰ ਇਮਤਿਆਜ ਇਹ ਚਿਤਰਕਾਰ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਈ ਬਣਾਇਆ ਸੀਗਾ, ਫਿਰ ‘ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਨਕਸ਼’, ‘ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ’, ‘ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਪੰਧ’, ‘ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ’, ਏਦਾਂ ਕਰਕੇ ਨਾ ਅੱਠ ਦਸ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਤੇ ਜਿਦਾਂ ਵਿੱਚ ਛੋਟੀਆਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਚ ਜਿਦਾਂ ‘ਆਲਮ ਪੈੜਾਂ’, ਉਹ ਕਿਤਾਬਚਾ ਜਿਹਾ 100 ਪੇਜ ਦਾ, ਇਕ ਗੁਮੁਖ ਫਤਹਿਪੁਰੀ ਦੀ ‘ਲੰਘ ਗਏ ਦਰਿਆ’ ਤੇ ਏਦਾਂ ਛਾਪੀਆਂ, ਉਹ ਵੀ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਈ ਸੀ। ਅੱਠ ਦਸ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਹ ਸਾਂਝੀਆਂ ਛਪੀਆਂ।

ਆਹ ਇੱਕ ਲੇਟਿਸਟ ਸੀਗੀ ‘ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਲੋਅ’ (ਕਿਤਾਬ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ), ਇਹ ਬਹੁਤੀਆਂ ਵਿਚ ਗਜ਼ਲਾਂ, ਉੱਪਰ ਤੇ ਗਜ਼ਲ ਲਿਖਿਆ ਨੀ ਹੁੰਦਾ, ਉਹਦਾ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਗਜ਼ਲ ਦਾ ਇੱਕ ਮਤਲਾ ਦੱਸਦਾ

ਵਫਾਦਾਰਾਂ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣਗੇ ਆਖਰ
ਡਰਾਮੇਬਾਜ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣਗੇ ਆਖਰ
ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਨੇਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਘਾਟਾ
ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਾਰੇ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣਗੇ ਆਖਰ
ਵਿਖਾਵੇ ਵਾਸਤੇ ਚੋਲਾ ਵਫਾ ਦਾ ਪਹਿਨ ਕੇ ਰੱਖਣ
ਜੋ ਮੁੱਦੇ ਜਾਣ ਪਰਚਾਰੇ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣਗੇ ਆਖਰ
ਘਮੰਡੀ ਸਿਰ ਉਠਾਕੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਖਿਦਮਿਤਗਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ
ਲਗਾਉਂਦੇ ਮਾਨ ਵੀ ਨਾਅਰੇ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣਗੇ ਆਖਰ
ਮਖੌਟੇ ਪਾ ਕੇ ਸਾਜਨ ਸਭ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਮਹਿਖਲਾਂ ਅੰਦਰ
ਦਿਆਨਤਦਾਰ ਵਣਜਾਰੇ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣਗੇ ਆਖਰ
ਤੇ ਏਦਾਂ ਦੇ
ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਪਹਿਚਾਣਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
ਵਾਕਫਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਹੈ ਪਰ ਹਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਏਦਾਂ ਕਰਕੇ

ਖਾਣ ਦੀ ਹਰ ਵਸਤ ਵਿੱਚ ਸੁਧਤਾ ਬਚੀ ਏਨੀ ਕੁ ਹੁਣ

ਅਮਰ ਮਰ ਕੇ 60 ਤੱਕ ਵੀ ਮਾਣਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਸਹਿ ਰਹੇ ਨੇ ਰੁੱਖ ਵੀ ਝੱਖੜ, ਹਨੇਰੀ, ਧੁੱਪ ਨੂੰ

ਸਹਿ ਰਹੇ ਨੇ ਰੁੱਖ ਵੀ ਝੱਖੜ, ਹਨੇਰੀ, ਧੁੱਪ ਨੂੰ

ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਛਤਰ ਇਥੇ ਤਾਣਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਜੀਭਾਂ ਖੁਦਾ ਨੇ ਇਸ ਕਦਰ

ਬਦਕਲਾਮੀ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਹਾਣਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ

ਕਈਆਂ ਦੇ ਕੋਈ ਗੀਤ, ਕੋਈ ਗਜ਼ਲ, ਕੋਈ ਕਵਿਤਾ ਹੈ, ਏਦਾਂ ਕਰਕੇ ਨਾ ਸਾਰਾ

ਜਿਹੜਾ, ਮੰਨ ਲਓ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਕਿਤੇ ਵਾਪਰਦੀ ਆ, ਦੂਸਰਾ ਬੰਦਾ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਦੇਖਦਾ, ਬੱਸ ਥੱਲੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਆ ਜਾਂਦੀ ਆ, ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਈ ਬੱਸ ਥੱਲੇ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਲੇਖਕ ਆ ਉਹਨੇ ਬੜਾ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਬਣੀ ਇਹ ਬੜੀ ਗਲਤ ਗੱਲ ਹੋਈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਬੰਦਾ ਇਉਂ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਸਣ ਵੀ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ, ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ। ਹਰ ਤਰਾਂ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਏਦਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਹੁੰਦੀ ਆ ਤੇ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਲੇਖਕ ਹੁੰਦੇ ਆ, ਉਹ ਕੌਮਲ ਭਾਵੀ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆ, ਉਹ ਇਹ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਆ ਬਣੀ ਇਹ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਬਦਲਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਹੁੰਦੀ ਆ। ਗੱਲ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਵਿਤਾ ਚ ਕਹਿ ਲੈਣਾ, ਨਾਵਲ, ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਨਾਟਕ ਚ ਕਹੀ ਜਾਵੇ, ਉਹਦਾ ਪਿਛੇ ਮਕਸਦ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਆ ਕੇ ਤੇ ਇਕ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬਣੀ ਉਹ ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ, ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦਾ ਇਹੀ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ। ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਫਿਰ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਬੈਠਣ ਲੱਗਦੇ ਆ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਸੀਂ ਸਿਰਜਣਾ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਵੀ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਚ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਆ ਤਾਂ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਮਿਲੇ। ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਸਾਹਿਤ ਆ ਇਹੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦਾ, ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਪੜਦੇ ਆ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਿਲੇਬਸ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਫਰਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਣ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਣ ਤੇ, ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਿਹੜੇ ਆ ਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਆਂ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਆਂ ਤੇ ਉਹ ਓਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਇਕਠੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪੌਲੇਟਿਕਸ ਵਾਲੇ ਉਹ ਪੌਲੇਟਿਕਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਆਂ ਤੇ ਉਹ ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜਦੇ ਆ ਪੌਲਰਟਿਕਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿਦਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਸ ਕਿਦਾਂ ਵਿਚਰਨਾ, ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਕੀ ਆ, ਸਾਨੂੰ ਕਿਦਾਂ ਸਚਾਈ ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਪਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਪੜਾਈਆਂ ਕਰਦੇ ਆਂ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਆ, ਉਹਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਸਾਰਾ ਸਮਾਜ ਉਹਦੇ ਹਿਸਾਬ

ਨਾਲ ਚੱਲਦਾ। ਸਮਾਜ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਆਪਣੇ ਦੂਜੇ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲੋਂ। ਹੋਰ ਵੀ ਲੋਕ ਜਿਦਾਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਧੰਦਿਆਂ ਚ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਆ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ ਆ। ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਲੇਖਕ ਹੁੰਦੇ ਆ, ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਦਿਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਫਿਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਲੋਕੀਂ ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ ਆ 12, 1-2 ਵੀ ਵੱਜ ਜਾਂਦੇ ਆ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਲਿਖਦਿਆਂ ਲਿਖਦਿਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਸੌਣਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉਠਣ ਦਾ ਟਾਈਮ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਏਦਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਟਾਈਮ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੌਕ ਹੁੰਦਾ, ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਬਈ ਇਹ ਕੰਮ ਐ, ਇਹ ਜਰੂਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਧੰਨਵਾਦ